

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПАВЛЮК СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 35.071
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА РОЗВИТОК
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОСВІТИ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

С. А. ПАВЛЮК
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
ЯКОБЧУК Валентина Павлівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат економічних наук, професор
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **ПАВЛЮК Світлани Анатоліївни**
допущений до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № ____ від «____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к. е. н., професор
(науковий ступінь, вчене звання) _____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

«____» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ПАВЛЮК Світлана Анатоліївна** захистила
(прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис)

Анастасія ПРУТ
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

ПАВЛЮК С. А. Вплив міжнародних організацій на розвиток державної політики України у сфері освіти. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування – Поліський національний університет, 2024.

Розвиток освітньої системи України неможливий без активної участі міжнародних організацій. Їх вплив на формування та реалізацію державної політики в цій сфері є багатограним і охоплює широкий спектр питань: від фінансування освіти до впровадження нових освітніх стандартів. Дослідження покликане проаналізувати цей вплив на основі англомовної літератури та українських джерел, а також запропонувати деякі рекомендації для подальшого розвитку співробітництва.

Ключові слова: державне управління, публічне адміністрування, міжнародні організації, освіта.

SUMMARY

PAVLYUK S. Influence of international organizations on the development of state policy of Ukraine in the field of Education. – Qualification work on the rights of the manuscript. Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The development of the educational system of Ukraine is impossible without the active participation of international organizations. Their impact on the formation and implementation of state policy in this area is multifaceted and covers a wide range of issues: from financing education to implementing new educational standards. The study aims to analyze this impact on the basis of English-language literature and Ukrainian sources, as well as offer some recommendations for further development of cooperation.

Keywords: public administration, public administration, international organizations, education.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ	9
1.1. Державна політика в сфері освіти	9
1.2. Ефективність міжнародного співробітництва в сфері освіти на прикладі закладів вищої освіти	17
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	24
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОСВІТІ УКРАЇНИ	25
2.1. Періодизація та основні напрями міжнародного співробітництва	25
2.2. Досвід міжнародного співробітництва в освіті України	30
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	36
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОСВІТІ УКРАЇНИ	38
3.1. Вплив міжнародних організацій на розвиток вищої освіти	38
3.2. Досягнення європейської інтеграції та перспективи розвитку освіти в Україні в умовах війни та відновлення	43
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	47
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Міжнародні організації відіграють важливу роль у формуванні та розвитку державної політики України. Вони надають фінансову, технічну та експертну підтримку, сприяючи впровадженню реформ та підвищенню якості державного управління. У цьому огляді розглянемо вплив міжнародних організацій на розвиток державної політики України, зокрема в галузях освіти, охорони здоров'я, економіки та екології, а також інструменти, механізми, учасників та нормативно-правову базу.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та ЮНІСЕФ надають технічну допомогу та фінансову підтримку для покращення системи охорони здоров'я в Україні. Це включає програми вакцинації, боротьбу з інфекційними захворюваннями та розвиток первинної медичної допомоги. Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк надають фінансову допомогу та експертні консультації для стабілізації економіки України. Вони підтримують реформи, спрямовані на покращення бізнес-клімату, розвиток малого та середнього бізнесу та підвищення ефективності державного управління. Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) та Глобальний екологічний фонд підтримують екологічні проекти в Україні. Це включає заходи з охорони біорізноманіття, боротьбу зі зміною клімату та розвиток відновлюваних джерел енергії. Міжнародні організації, такі як Світовий банк, ЮНЕСКО та Європейський Союз, активно підтримують освітні реформи в Україні. Вони фінансують проекти, спрямовані на модернізацію навчальних закладів, підвищення кваліфікації вчителів та розвиток інклюзивної освіти.

Інструменти та механізми, в першу чергу, фінансової підтримки з боку міжнародних організацій є надання грантів, кредитів, технічної допомоги для реалізації реформ та проектів. Наприклад, Світовий банк фінансує проекти з модернізації інфраструктури та підвищення енергоефективності. Організації, такі як ОЕСР та ВООЗ, надають експертні консультації для розробки та впровадження політик. Це включає аналіз існуючих проблем, розробку

стратегій та моніторинг їх виконання. Програми, такі як Erasmus+ та Fulbright, сприяють академічній мобільності та обміну досвідом між країнами, що підвищує кваліфікацію фахівців та сприяє впровадженню кращих практик в Україні. Зважаючи на зазначені механізми допомоги основними учасниками міжнародного співробітництва є уряд України, міжнародні організації, неурядові організації та приватний сектор. Вони спільно працюють над реалізацією проєктів та реформ, спрямованих на покращення якості життя громадян.

Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, що відображено в національних законах та підзаконних актах. Основні нормативно-правові акти, що регулюють цю сферу є Закони України «Про міжнародні договори України» (визначає порядок укладення та виконання міжнародних договорів), «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС» (визначає основні напрями співпраці з Європейським Союзом), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії розвитку освіти на 2021–2031 роки» (визначає стратегічні напрями розвитку освіти, включаючи інтеграцію міжнародного досвіду та стандартів).

Метою дослідження є виявлення основних факторів впливу міжнародних організацій на державне управління освітою, інституційної стійкості та розробка кількісних та якісних показників розвитку національної системи освіти в умовах зміцнення державного управління. *Завданнями дослідження* стали 1) визначення сутності категоріального апарату; 2) дослідження сучасного стану державного управління системою освіти України та ролі міжнародних організацій у цьому процесі; 3) розробка пропозицій щодо удосконалення системи освіти України за сприяння світової спільноти.

Об'єктом дослідження є процеси міжнародної співпраці у сфері освіти. *Предметом дослідження* є теоретико-методичні підходи міжнародної співпраці у сфері освіти на національному рівні.

Методи дослідження. Після вивчення літератури, яка підкреслює важливість сталого розвитку в державному управлінні, та з огляду на відсутність досліджень щодо сталого розвитку державних установ, важливо

з'ясовано основні фактори, які визначають інституційну стійкість у державному управлінні та вплив міжнародних організацій на стан публічного управління в Україні. Методологія дослідження складається з орієнтаційного дослідження, проведеного шляхом аналізу літератури в цій галузі, з метою виявлення найважливіших факторів, які можуть вплинути на ефективність державного управління в сфері освіти. Запропоновано концептуальну основу: система з 11 факторів, які можуть сприяти розвитку, зміцнювати її: інноваційний потенціал, потенціал творчості, потенціал в сфері навчання, прогнозування і стратегічного планування, адаптаційний потенціал (гнучкість) і управління змінами, здатність використовувати нові технології, залучення зацікавлених сторін в процес прийняття рішень і в забезпечення послуги.

Апробація дослідження. 1. Жигун Н. П., Захарченко Т. В., Кайсин І. В., Павлюк С. А., Боята В. О. Пріоритетні напрями орієнтації реформ у системі державного управління. *Механізми управління розвитком територій: Ч. 2.* Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 211–214.

2. Цілик К. П., Шелест М. С., Осіпчук В. В., Мальцева Ю. С., Павлюк С. А. Трансформація моделі державного управління. *Студентські наукові читання – 2023: за результатами I туру Всеукр. конкурсу студ. наук. робіт.* Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 339–342.

3. Павлюк С. А. Вплив міжнародних організацій на розвиток державної політики України у сфері освіти. *Студентські наукові читання – 2024: за результатами I туру Всеукр. конкурсу студ. наук. робіт.* Житомир: Поліський національний університет, 2024. С. 109–111.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані органами державного управління для розробки ефективних стратегій міжнародного співробітництва у сфері освіти. Зокрема, запропоновані рекомендації сприяють модернізації освітньої системи України та її інтеграції до європейського освітнього простору, що особливо актуально в умовах відновлення країни.

Елементи наукової новизни. Вперше запропоновано концептуальну основу для оцінки впливу міжнародних організацій на інституційну стійкість системи освіти в Україні. Розроблено систему кількісних та якісних показників, які дозволяють оцінити ефективність міжнародного співробітництва та його вплив на розвиток національної освітньої політики.

Обсяг й структура кваліфікаційної роботи. Робота кваліфікаційна праця розміщена на 54 сторінках комп'ютерного тексту, містить три розділи, вступ, висновок, список літератури. Матеріали розкрито за допомогою 1 рисунків. Під час її підготовки використано 47 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

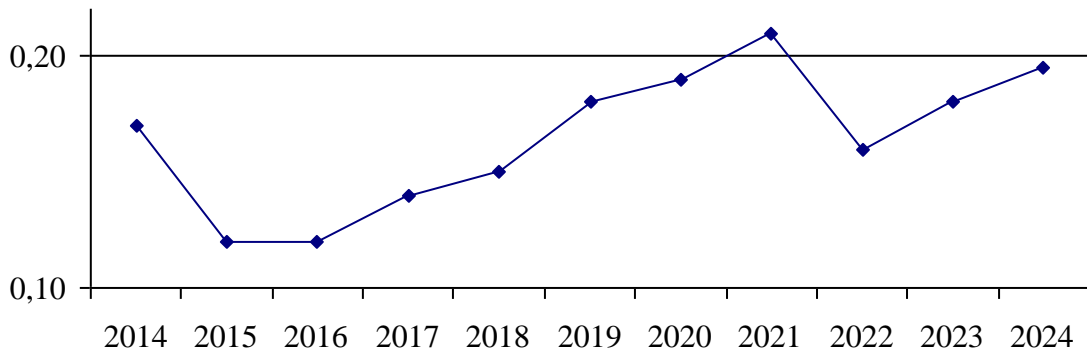
1.1. Державна політика в сфері освіти

Пріоритизація зовнішньополітичних цілей та визначення шляхів їх досягнення важливі для ефективного просування та захисту національних інтересів України на міжнародній арені. Це вимагає чіткого розуміння місця України у світі, а також її сприйняття іншими державами. Всебічний аналіз поточних світових тенденцій, викликів і перспектив на середньострокове майбутнє також має першорядне значення. Беручи до уваги, що протягом тривалого часу (на початку становлення України як держави) не було чітко окреслено та артикульовано як пріоритет зовнішньої політики України, крім її європейської та євроатлантичної інтеграції, видається необхідним визначити їх систематично і всебічно: визначити, які країни і проблеми є ключовими для вирішення з чим пов'язані і які проблеми потребують особливої уваги держави і осіб, які приймають рішення, відповідальних за розробку і реалізацію політики.

Згідно з класифікацією МВФ, Україна відноситься до групи «Європа з ринком, що формується», в яку входять в цілому 16 країн, в тому числі члени ЄС і країни Східного партнерства. ВВП України в 2019 р. склав 150 трільйонів дол США, що становить 0, 3% від світового ВВП (рис. 1.1). Займаючи 32-е місце в світі за чисельністю населення і 47-е за площею, багата природними ресурсами, Україна займає лише 55-е місце в світовій торгівлі, що, на думку міжнародних організацій і фінансових інститутів, свідчить про неефективне використання потенціалу.

ВВП України є другим за величиною серед європейських держав. Україна також змушена нести додаткові витрати, викликані російською агресією, що є ще одним обтяжуючим фактором для її економіки. До позитивних факторів

належать високий рівень освіти та високі показники доступу до Інтернету (29-те місце у світі). У той же час Україна є відповідальним членом міжнародних організацій і протягом тривалого часу є одним з найважливіших учасників операцій з підтримання миру в світі. Вона займає лідируючі позиції серед світових експортерів зерна, металургійної та аерокосмічної продукції, оборонного співробітництва та торгівлі зброєю.

Рис. 1.1. ВВП України, млрд. дол. США

Досвід України, накопичений за роки російсько-української війни, особливо досвід протидії новим викликам, таким як гібридні загрози та кібератаки, є важливим чинником, що сприяє розвитку її політичного та оборонного співробітництва з іншими країнами. Україна розвиває власну зовнішню політику в умовах складної трансформації світового ліберального порядку [28–31]. Перш за все, ця трансформація передбачає перегляд і переформулювання пріоритетів і концептуального оформлення відносин між державними діячами провідних країн світу; завершення етапів переходу від біполярного світу до багатопольярного в умовах економічної глобалізації; зростаючу незахищеність, викликану зростаючими проблемами тероризму, екстремізм і поширення зброї масового знищення. На додаток до цього важливо розуміти ті глобальні тенденції, процеси і кризи, які визначають поточний стан міжнародних справ і, швидше за все, вплинуть на зовнішню політику України в середньостроковій перспективі.

Конкуренція за регіональне лідерство, яка відбувається в різних частинах земної кулі. Безпрецедентне зростання нерівності в доходах як всередині суспільства, так і між країнами і регіонами, що часто призводить до загострення зовнішніх та внутрішніх викликів, що приводить до зміни режиму.

Україна на 26-й сесії Фонду Фрідріха Еберта-концепція зовнішньої політики України пріоритети зовнішньої політики по країнах і регіонах – новий етап конкуренції за ресурси (особливо в Африці і Арктиці), в якій Китай, США, Туреччина є одними з ключових гравців. Технологічний розвиток, який, з одного боку, дозволяє перейти на новий індустріальний рівень, але, з іншого – створює новий простір для прогресивних дій [8–11]. Що стосується соціального аспекту, то воно віртуалізує життя окремих людей, суспільств і країн.

Прояв ролі багатосторонніх інститутів, включаючи ООН, СОТ та ОБСЄ. Вихід Сполучених Штатів з Паризької угоди про зміну клімату і Спільного всеосяжного плану дій (СВПД) у зв'язку з підвищенням рівня нестабільності в країнах в результаті наявних суперечок визначає потребу реагування на виклики кризи нерівності, коли абсолютній меншості населення світу належить абсолютна більшість про економічні вигоди, кризу Європейського Союзу, викликану проблемою біженців, Brexit, зростаючим впливом популістських рухів і правих націоналістичних політичних сил, розбіжностями в позиціях членів щодо розширення ЄС і подальших перспектив розвитку співпраці всередині ЄС [7–10]. Криза критичної інфраструктури в глобальній та національній системах охорони здоров'я, культурі освіті викликали увагу світової спільноти до механізмів врегулювання вказаних та інших ситуацій, зокрема через діяльність спільнот, організацій та договорів.

Публічне управління в освіті охоплює широкий спектр діяльності, включаючи розробку політик, управління ресурсами, моніторинг та оцінку ефективності освітніх програм. Основна мета публічного управління в цій сфері полягає у забезпеченні доступу до якісної освіти для всіх громадян, незалежно від їх соціально-економічного статусу [3–9]. Одним з ключових аспектів публічного управління в освіті є розробка та впровадження освітніх політик. Це

включає аналіз існуючих проблем, визначення пріоритетів та розробку стратегій для їх вирішення. Наприклад, дослідження показують, що успішні освітні реформи часто базуються на комплексному підході, який враховує як національні, так і місцеві контексти. Ефективне управління ресурсами є ще одним важливим аспектом публічного управління в освіті, який включає розподіл фінансових, людських та матеріальних ресурсів для забезпечення оптимального функціонування освітніх закладів [6–12]. Наші дослідження засвідчують, що інвестиції в професійний розвиток вчителів можуть значно підвищити якість освіти. Моніторинг та оцінка ефективності освітніх програм є важливими для забезпечення їх відповідності встановленим стандартам та досягнення поставлених цілей. Це включає збір та аналіз даних про результати навчання, а також проведення зовнішніх аудитів та оцінок, наприклад, міжнародні організації, такі як ОЕСР, надають інструменти та методики для оцінки якості освіти [14–24].

Державні гроші у вищих навчальних закладах, які є ключовим політичним важелем. У нинішніх інституційних та економічних умовах уряди мають конкретну мету стимулювати школи і університети [24–34] до підвищення ефективності, що це дозволяє випускати більше випускників (результати наукових досліджень або третьої місії), витрачаючи менше державних ресурсів. В той же час інтернаціоналізація освіти зустрілася з тим, що розвиток рівня освіти спонукає учасників суспільних відносин здобувати освіти у власній країні. Так, після 1990 р. можна спостерігати набагато більш плюралістичний підхід до освіти для дітей, що певною мірою знижує ефективність міжнародних програм з обміну. Очевидно, що така різноманітність також може бути пов'язана з очікуваннями та вимогами, що пред'являються до освіти з позиції всіх зацікавлених сторін.

Національні освітні стандарти покликані призвести знизити ступінь хаотичного розвитку економіки, а розробка навчальних програм в галузі професійної освіти є реальністю [15–17]. Міжнародний досвід управління освітою демонструє більш відкриту для експериментів і впровадження нових

концепцій систему. У зв'язку з цим особлива увага приділена ролі організаційних факторів (роль управління програмами, рівень змін у змісті освітніх програм тощо), культурних факторів і впливу європеїзації. Крім того, зміни в акредитації стали частиною програми реформ вищої освіти і очікується, що це підвищить кваліфікацію працівників.

Публічне управління в галузі освіти є складним та багатогранним процесом, який вимагає комплексного підходу та тісної співпраці між різними зацікавленими сторонами [16–22]. Спираючись на англomовну літературу, можна зробити висновок, що успішне управління в цій сфері сприяє підвищенню якості освіти та забезпеченню рівного доступу до неї для всіх громадян. Публічне управління в галузі освіти стикається з низкою викликів, включаючи фінансові обмеження, політичну нестабільність та швидкі зміни в технологіях [27–31]. Однак, завдяки міжнародній співпраці та обміну досвідом, можливі значні покращення, наприклад, програми академічної мобільності, такі як Erasmus+, сприяють обміну знаннями та кращими практиками між країнами.

Розвиток освітньої системи України неможливий без активної участі міжнародних організацій. Їх вплив на формування та реалізацію державної політики в цій сфері є багатогранним і охоплює широкий спектр питань: від фінансування освіти до впровадження нових освітніх стандартів. Дослідження покликане проаналізувати цей вплив на основі літератури та практики впровадження передового українського та світового досвіду співпраці із міжнародними організаціями, а також запропонувати напрями співпраці та розвитку подальшого співробітництва. Дослідження засвідчують, що міжнародні організації можуть сприяти підвищенню якості освіти, розширенню доступу до неї та покращенню управління освітніми системами. Українські дослідження також підтверджують позитивний вплив міжнародних організацій на розвиток освіти в Україні [3–13]. Зокрема, акцентується увага на ролі цих організацій у реформуванні освітньої системи після здобуття незалежності, впровадженні нових освітніх стандартів та інтеграції української освіти в європейський освітній простір. Наразі міжнародні організації, такі як

ЮНЕСКО, Світовий банк, Європейський Союз та інші, відіграють важливу роль у формуванні глобальної освітньої політики [21–25] й в Україні, зокрема. Вони розробляють міжнародні стандарти, надають фінансову допомогу, здійснюють технічну підтримку та сприяють обміну досвідом між країнами. Наукова спільнота підкреслює важливість міжнародного співробітництва в освіті для досягнення цілей сталого розвитку [11–18].

Визначальними складовими результативності впливу міжнародних організацій на розвиток освіти в Україні є фінансова підтримка, технічна допомога, обмін досвідом. Так, міжнародні організації надають значну фінансову допомогу для реформування освіти в Україні. Ці кошти використовуються для модернізації навчальних закладів, підготовки вчителів, розробки нових навчальних програм тощо. Міжнародні експерти надають консультації українським фахівцям з питань розробки та впровадження освітніх реформ. Вони допомагають у проведенні досліджень, розробці нормативно-правової бази та оцінці ефективності освітніх програм. Також міжнародні організації організовують конференції, семінари та інші заходи, які сприяють обміну досвідом між українськими освітянами та їхніми колегами з інших країн. Це дозволяє переймати кращі практики та впроваджувати їх в українській освіті [26]. Для подальшого розвитку співробітництва з міжнародними організаціями в галузі освіти необхідно посилити координацію діяльності різних державних органів, що займаються питаннями освіти, для більш ефективного використання міжнародної допомоги; розширювати коло міжнародних партнерів, залучаючи до співробітництва нові організації та країни; підвищувати кваліфікацію українських освітян для ефективного використання міжнародного досвіду та реалізації освітніх реформ [11–15].

Закон є частиною повсякденного життя людей (набір нормативних правил, обов'язкових для всіх, або добровільне дотримання норм, пов'язаних з індивідуальними адміністративними рішеннями, або інститути суспільства, які забезпечують захист прав клієнтів, їх поведінку присутні в поширених відносинах повсякденного життя [8–15]. Освіта є частиною соціального життя в

умовах кризового періоду і, як важливі елементи культурного життя, справляє сильний вплив на суспільство в цілому, зокрема, на його колективну історичну свідомість, у тому числі формуючи певне уявлення про системні відносини в соціумі (відомо, що найкраще працює той закон, кого дотримуються попри відсутність покарання, – через свідомий вибір індивіда чи їх групи). Адже основна функція закону полягає в підтримці спільноти – це означає, що взаємодія членів спільноти в правових межах сприяє інтеграції або реінтеграції суспільства [3–5]. Залучення людини до спільноти, допомогти їй знайти власне призначення, розкритися творчо, що особливо яскраво розкривається через зміст та функції освіти, з деяким спрощенням можна сказати, що основною метою адміністрування є відновлення порядку та порушеної рівноваги у соціумі, зокрема у гармонії з природою [8–12]. У більшості країн світу шкільна освіта є державною справою. Незважаючи на відмінності у формах і функціях, передача елементарних знань повсюдно розглядається як державна функція. Однак це не є ні самоочевидним, ні вимагає пояснень [23–31]. Ступінь залучення державних органів до нагляду, фінансування та організації шкільної системи іноді настільки різна, що звичайне припущення про загальне розуміння «держави» здається ілюзією. Ці позиції узгоджуються із проектами взаємодії з державними та міжнародними організаціями, їх фінансовою підтримкою та грантами [18–21]. Відомим є факт діяльності міжнародних організацій, таких як Світовий банк та Європейський Союз, у наданні значної фінансової підтримки для реалізації освітніх (зокрема, світоглядних) реформ в Україні. Наприклад, Світовий банк фінансує проекти, спрямовані на модернізацію навчальних закладів та підвищення кваліфікації вчителів. Європейський Союз через програми, такі як Erasmus+, сприяє академічній мобільності та обміну досвідом між країнами [25–29].

Організації, такі як ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ, надаючи технічну допомогу та експертні консультації для розробки та впровадження освітніх політик, включає аналіз наявних проблем [18–26], розробку стратегій та моніторинг їх виконання, наприклад, ЮНЕСКО активно підтримує розвиток інклюзивної

освіти в Україні, надаючи рекомендації та проводячи тренінги для вчителів. Ці та інші міжнародні організації активно долучаються до впровадження інноваційних підходів в освіті, таких як цифровізація навчального процесу та розвиток критичного мислення [14–30]. Вони підтримують реформи, спрямовані на децентралізацію управління освітою, підвищення автономії навчальних закладів, так, ОЕСР надає експертну підтримку освітніх реформ, допомагаючи аналізувати існуючі проблеми та розробляти стратегії [30–32].

Значною у цьому ключі є формування відповідної нормативно-правової бази України. Наразі Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями у сфері освіти, що відображено в національних законах та підзаконних актах. Основні нормативно-правові акти, що регулюють цю сферу: Закони України «Про освіту» (визначає основні принципи та напрями державної політики в сфері освіти, включаючи співпрацю з міжнародними організаціями), «Про вищу освіту» (регулює питання академічної мобільності, співпраці з іноземними навчальними закладами та участі в міжнародних освітніх програмах), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії розвитку освіти на 2021–2031 роки» (визначає стратегічні напрями розвитку освіти, включаючи інтеграцію міжнародного досвіду та стандартів). Іншими словами, взаємодія держави та міжнародних організацій у сфері освіти є важливим фактором розвитку освітньої системи сучасної України в умовах викликів, включаючи постпандемічний період, війну, глобалізаційні процеси та євро інтеграційний вибір України. Міжнародні організації надають фінансову, технічну та експертну підтримку, сприяючи впровадженню реформ та підвищенню якості освіти. Нормативно-правова база України забезпечує правові підстави для такої співпраці, що сприяє інтеграції міжнародного досвіду та стандартів в національну освітню систему.

1.2. Ефективність міжнародного співробітництва в сфері освіти на прикладі закладів вищої освіти

Міжнародне співробітництво як форма взаємодії здійснюється між країнами з метою задоволення потреб людей. Консорціуми закладів вищої освіти став глобальною реальністю в останні десятиліття ХХ ст. [38–41]. Форми міжнародного співробітництва значно розширилися і включають такі технології як лабораторії, електронні бібліотеки, системи онлайн-навчання, комп'ютеризовані дані про здобувачів освіти тощо [20–35]. Тож країни, що розвиваються, співпрацюють з розвиненими країнами з метою інтеграції таких форм освіти. Іншою причиною міжнародного співробітництва є дисбаланс між країнами, що розвиваються і розвиненими країнами з підготовки кадрів (організація, відсутність якісних досліджень, неякісні навчальні програми в країнах, що розвиваються; потреба розвинених країн в якісній робочій силі і талантах), що призводить до появи концепції студентської мобільності, яка є інструментом для розв'язання проблем й усунення дисбалансу між країнами.

Використання концепції мобільності можливе за умови ефективного правового регулювання [33–39]. Третя проблема міжнародного співробітництва полягає в перешкодах для співпраці університетів в сфері досліджень та розробок [40–41]. Водночас, обмін досвідом і знаннями визнається на міжнародному рівні в якості пріоритету і причини для міжнародного співробітництва [11–29]. Передача знань, вибір партнерів та можливість фінансування дослідницьких проєктів стимулюють різні види співпраці між університетами, а культурні відмінності між дослідниками та дослідницькими центрами є важливим фактором переваги співпраці [6–20]. Співробітництво між університетами слід розглядати через призму передачі знань, культури, фінансування і вибору партнерів. Формування міжнародних партнерств є важливим елементом інтернаціоналізації системи вищої освіти. Таким чином, міжнародні партнерства підвищують інституційне розвиток вищих навчальних закладів, рівень інновацій та наукових досліджень, підвищують якість освітніх

послуг, а також створюють відповідні умови для обміну ресурсами. Найбільш розвиненими системами закладів вищої освіти є інтеграція в систему міжнародних мереж і, таким чином, створити мережу закладів вищої освіти [12–39]. Впровадження акредитованих навчальних планів в освітній процес здійснюється з урахуванням тенденцій інтернаціоналізації вищої освіти.

Міжнародне партнерство між університетами може прищепити майбутнім лідерам цінності та знання, необхідні для побудови стійкого майбутнього [5–11]. Міжнародне співпраця між закладами вищої освіти передбачає інтернаціоналізацію вищої освіти. В межах міжнародного співробітництва розробляються і реалізуються на практиці проекти співпраці між закладами вищої освіти в сфері розвитку та академічного обміну. Також в межах міжнародного співробітництва між закладами вищої освіти абітурієнти (здобувачі освіти) мають можливість отримувати дистанційну міжнародну освіту через LMS Moodle. Згідно з положеннями цієї системи, первинний етап отримання дистанційної міжнародної освіти зосереджене навколо підготовки навчальних матеріалів, структури і змісту лекцій, семінарів та практичних занять, а також викладачів для дистанційного навчання [33–37]. В результаті, після проходження певного після складання іспиту здобувач освіти отримує документ про дистанційну міжнародну освіту

Згідно з політикою ЄС, співпраця між закладами вищої освіти здійснюється в таких напрямках: 1) інституційний обмін в межах залучення викладачів і персоналу закладів вищої освіти, участь у різних заходах викладацького, дослідницького або професійного характеру; 2) залучення здобувачів до освітнього процесу певного закладу вищої освіти – партнера інших закладів вищої освіти на відповідний період навчання, з метою надання здобувачам освітнього досвіду, за забезпечення належних умов життя і розміщення здобувачів за кошти закладу вищої освіти; проведення конференцій, симпозіумів, форумів, тренінгів тощо; 4) обмін інформацією про перспективи розвитку освітнього процесу, особистісне зростання здобувачів, дослідження, які проводяться закладами вищої освіти; 5) забезпечення

належних умов для академічного співробітництва між факультетами та аспірантами закладів вищої освіти; 6) планування та координація всіх заходів, які здійснюється, співпраця між партнерами – закладами вищої освіти; 7) забезпечення доступності інформації про діяльність закладів вищої освіти, зокрема про напрями наукових досліджень, освітні ресурси, бібліотечний фонд; 8) проведення періодичних зустрічей представників закладами вищої освіти в межах пошуку нових, більш перспективних напрямків подальшої співпраці [2–17]. В рамках сприяння міжнародному співробітництву між вищими навчальними закладами Європейська комісія розробила і впровадила спеціальні програми, такі як Erasmus+ і Horizon 2020, які підтримують міжнародний обмін викладачами, студентами та дослідниками. Крім того, вищезгадані програми також спрямовані на забезпечення структурованого співробітництва між закладами вищої освіти та державними органами. Наприклад, в 2014 р. всі країни світу отримали доступ до програми Erasmus+. Згідно з цією програмою, передбачено регіональне співпраця вищих навчальних закладів держав-членів ЄС з університетами інших країн світу у сприянні скороченню бідності та підвищенню рівня інклюзивної освіти [28–37].

Крім того, програма Erasmus + забезпечує підтримку навчальних планів закладами вищої освіти, що необхідно для підвищення якості викладання та досягнення відповідного рівня освітнього процесу [1–15]. Болонський процес був розроблений і впроваджений на практиці для забезпечення інтернаціоналізації вищої освіти. Основною метою Болонського процесу є досягнення узгодженості між системи вищої освіти в 48 європейських країнах. Болонський процес також сприяє мобільності викладачів та здобувачів освіти, оскільки спрямований на забезпечення більшої доступності та інклюзивності у закладами вищої освіти [3–8]. Слід також зазначити, що Європейська комісія активно співпрацює з країнами, які не є членами Європейського Союзу, в межах інтернаціоналізації національних систем вищої освіти та професійної підготовки [32–39]. Міжнародне співробітництво дозволяє: 1) зміцнити інституційний, академічний та адміністративний потенціал вищих навчальних

закладів; 2) підвищити якість вищої освіти; 3) підвищити рівень ефективності системи вищої освіти; 4) поліпшити якість і збільшити обсяг людського капіталу; 5) підвищити престиж вищих навчальних закладів на міжнародній арені; 6) розширити участь студентів і викладачів у процесах міжнародного обміну або в спільних дослідницьких проектах; 7) покращити успішність студентів; 8) підвищити рівень міжкультурної обізнаності тощо.

Досвід Європейського Союзу в сфері міжнародного співробітництва у вищій освіті свідчить про щорічне зростання міжнародної академічної мережі між державами-членами Європейського Союзу та іншими країнами. Основний аспект міжнародного співробітництва між закладами вищої освіти спрямований на: 1) залучення талановитих людей до структури вищої освіти Європейського Союзу; 2) підтримку інновацій та створення робочих місць за допомогою системи мобільності навичок; 3) підтримку політики Європейського Союзу, зокрема, в сфері розширення, міжнародного розвитку, міжнародної міграції, міжкультурного діалогу [23–42]. У період 2014–2023 роках спостерігалось тенденційне зростання мобільності студентів (на 15,3%).

Результати проведеного дослідження довели, що міжнародне співробітництво між вищими навчальними закладами дозволяє: зміцнити інституційний академічний та адміністративний потенціал закладів вищої освіти; підвищити якість вищої освіти; підвищити ефективність системи вищої освіти; поліпшити якість і збільшити обсяг людського капіталу; підвищення престижу закладу вищої освіти на міжнародній арені; розширювати участь здобувачів та викладачів у процесах міжнародного обміну або у спільних освітніх та дослідницьких проектах; підвищити успішність студентів; підвищити міжкультурну обізнаність [2–13].

В межах міжнародного співробітництва заклади вищої освіти, прагнуть залучати студентів з усього світу, оскільки такі дії сприятимуть посиленню процесу інтернаціоналізації, залучати студентів методом пропозиції, надаючи місцевим студентам можливість виїхати за кордон за програмами обміну, забезпечуючи професійну підготовку відповідно до потреб потенційних

роботодавців. Заклади вищої освіти можуть надавати конкурентні переваги через фінансування міжкультурних університетських партнерств, підвищуючі рівень академічного та наукового розвитку, а також створюючи можливості для обміну не тільки студентами, а й викладачами в рамках спеціально розроблених програм [2–14] як важливий елемент навчальної та дослідницької практики, механізм покращення міжкультурних навичок здобувачів та викладачів [9–15], спрямовані на оновлення освіти через інновації та академічне лідерство, на підтримку дослідників, чиє життя чи кар'єра знаходяться під загрозою через утиски, дискримінацію чи насильство.

Яскравим прикладом такої співпраці є міжнародна асоціація університетів (IAU) створена на базі ЮНЕСКО з метою мета-просування принципів свободи, справедливості, солідарності та людської гідності через систему вищих навчальних закладів у 120 країнах світу. MIRAI – проєкт, створений 7 шведськими вищими навчальними закладами та 8 японськими вищими навчальними закладами, спрямований на підтримку дослідників, які перебувають на ранніх стадіях досліджень. Асоціація університетських адміністраторів північних країн (NUAS) – міжнародна організація, яка діє з метою зміцнення зв'язків і створення мереж між Північними закладами вищої освіти. Nordic Centre India (NCI) – міжнародний консиліум, до якого входять 20 відомих закладів вищої освіти, зацікавлених у співпраці з університетами Індії та Південно-Східної Азії в сфері дослідницької діяльності та вищої освіти. Мережа європейських університетів SGroup – міжнародна мережа з 34 європейських закладів вищої освіти 15 європейських країн, діяльність якої спрямована на посилення інтернаціоналізації за допомогою використання бенчмаркінгу та реалізації спільних проєктів. Scholars at risk (SAR) – міжнародна мережа вищих навчальних закладів та приватних осіб, діяльність якої спрямована на заохочення академічної свободи і захист прав вчених у всіх країнах світу та багато інших організацій [24–39]. Європейська Університетська Асоціація (EUA) – організація, яка підтримує понад 850 закладів вищої освіти 47 країн в напрямі створення мереж і поширення інформації про останні

тенденції в дослідницької діяльності та вищої освіти. На основі даних Європейської університетської Асоціації (EUA), 24 вищих навчальних заклади навчальні заклади України є індивідуальними повноправними членами Європейського Союзу [32–41].

В межах вивчення практичних аспектів міжнародного співробітництва між закладами вищої освіти слід звернути увагу на таку сферу, як фізичне виховання. Наприклад, в Чеській Республіці Палацький Університет, зокрема один з факультетів цього університету, активно веде міжнародне співробітництво в сфері розвитку фізичного виховання (університет Палацького в Оломоуці). Слід зазначити, що різні програми розробляються і реалізуються в межах міжнародного академічного партнерства між закладами вищої освіти, наприклад, Польське Національне агентство з академічних Бірж розробила програму, яка передбачає співпрацю між міжнародними академічними партнерствами в рамках науково-освітнього розвитку членів партнерства (Польське Національне агентство з Академічний обмін).

Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури також розробила програму, яка передбачає міжуніверситетське міжнародне співробітництво між закладами вищої освіти. Наслідками реалізації програми стало створення відділу міжнародного співробітництва закладів вищої освіти [33–39]. Основні компетенції цього розділу включають розв'язання завдань з нарощування потенціалу та розширення знань, які необхідні в освітньому і науковому процесі. Водночас, основна мета розробки програми полягала в усуненні розриву між знаннями за рахунок скорочення масштабів витоку мізків з використанням спеціально створених інноваційних центрів, заснованих на передовому досвіді країн, які ефективно долати такі проблеми (ЮНЕСКО) [37].

Отже, дослідження тенденцій розвитку міжнародного співробітництва між закладами вищої освіти показало високий рівень співпраці між ними. Встановлено, що основними напрямками міжнародного співробітництва є розвиток міжнародної мобільності здобувачами та викладачами, дослідниками та адміністративним персоналом; спільна викладацька та дослідницька

діяльність; науково-дослідне співробітництво. Основні принципи міжнародного співробітництва між закладами вищої освіти регулюються угодою про співробітництво між університетами, меморандумом про взаєморозуміння, що укладається максимум на 3 роки, двосторонніми угодами між закладами [2–8].

Європейська комісія розробила та впровадила програми Erasmus+ та Horizon 2020, щоб забезпечити належний рівень міжнародного співробітництва між вищими навчальними закладами [9–12], наприклад, програма Erasmus + передбачає Регіональне співробітництво між закладами вищої освіти європейських країн, зокрема з питань скорочення бідності й розширення інклюзивної освіти. Програма Erasmus + також надає підтримку навчальним планам навчальних закладів з метою підвищення якості викладання. Для забезпечення інтернаціоналізації вищої освіти розроблено і впроваджено на практиці Болонський процес, основна мета якого полягає в забезпеченні узгодженості між системами вищої освіти в 48 європейських країнах [9–16].

Вивчення практики просування міжнародного співробітництва між університетами в Європейському Союзі дозволяє відзначити наступні аспекти співпраці: залучення талановитих людей в структуру вищого утворення держав-членів Європейського Союзу; підтримка інновацій та створення робочих місць за допомогою системи мобільності навичок; підтримка політики Європейського Союзу, зокрема, в сфері розширення, міжнародного розвитку, міжнародна міграція, міжкультурний діалог. Встановлено, що 26 закладів вищої освіти України є індивідуальними дійсними членами та асоційованими членами Європейської асоціації університетів. Вищі України також беруть активну участь у системі міжнародного співробітництва, що визначаються економічними, соціальними та культурними змінами (мобільності здобувачів, зміни навчальних планів, дистанційній освіті, зростання кількості студентів).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

1. Міжнародні організації відіграють важливу роль у розвитку державної політики України, надаючи фінансову, технічну та експертну підтримку. Вони сприяють впровадженню реформ у різних галузях, таких як освіта, охорона здоров'я, економіка та екологія. Нормативно-правова база України забезпечує правові підстави для такої співпраці, що сприяє інтеграції міжнародного досвіду та стандартів в національну політику.

2. Сприяння адаптації української освіти до міжнародних стандартів охоплює як зміст освіти, так і процеси управління освітніми системами. Вплив міжнародних організацій на розвиток освіти в Україні є значним і багатограним. Однак для того, щоб цей вплив був максимально ефективним, необхідно враховувати такі фактори: Необхідно враховувати національні особливості української освіти та адаптувати міжнародний досвід до українських реалій. Співпраця з міжнародними організаціями має бути побудована на принципах партнерства, що передбачає спільне визначення пріоритетів та спільну відповідальність за результати. Реформи в освіті мають бути спрямовані на досягнення довгострокових цілей і не повинні залежати від зовнішньої фінансової допомоги.

3. Таким чином, державна політика в сфері освіти є ключовим елементом розвитку суспільства, забезпечуючи доступ до якісної освіти для всіх громадян. Взаємодія держави з міжнародними організаціями відіграє важливу роль у формуванні та реалізації освітніх політик. У цьому есе розглянемо основні аспекти цієї взаємодії, спираючись на англomовну літературу та нормативно-правові акти України.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОСВІТІ УКРАЇНИ

2.1. Періодизація та основні напрями міжнародного співробітництва

Національна політика в галузі освіти, фінансів та соціальної сфери повинна відігравати важливу роль у зміцненні національних економік, підвищенні їх конкурентоспроможності та забезпеченні розвитку соціально незахищених верств населення [14–40]. Зростаюче усвідомлення важливої ролі міжнародного співпраці у сфері освіти відіграє важливу роль у нарощуванні національного потенціалу та зміцненні можливостей для міжкультурної співпраці. Глобалізація, перехід до економіки знань та інтернаціоналізації закладів освіти вимагають міжнародного співробітництва [5–16].

Співпраця у сфері освіти не нова. Існує історія обміну здобувачами освіти, викладачами та знаннями. Країни ЄС постійно працюють щодо скорочення нерівності й дисбалансу кваліфікації робочої сили й на ринку праці, що призводить до зростання прикладів співпраці. Міжнародне співробітництво також стало вирішенням проблеми незалежної оцінки знань [7–18]. Передача знань та обмін ними, вибір партнерів та фінансування сприяють такому типу співпраці. Міжнародне співробітництво сприяє миру та міжкультурному взаєморозумінню, розвитку людських ресурсів, дослідженням та інноваціям [16].

Обмін досвідом в освітній діяльності означає взаєморозуміння між представниками різних країн у будь-якій точці світу. Це означає, що принцип соціального конструктивізму реалізується через освіту, і тут учасники разом формують вузьку культуру спільних предметів [37]. Наслідком міжнародного співробітництва між закладами освіти в межах поточних тенденцій і майбутніх перспектив є розвиток відносин, зміцнення інституційного академічного та адміністративного потенціалу закладів освіти; підвищення її якості [40], ефективності [39], ріст людського капіталу [28], престижу закладу освіти на

міжнародній арені [22], розширення участі здобувачі освіти та викладачів у процесах міжнародного обміну, у спільних освітніх та дослідницьких проєктах; підвищення успішності здобувачів, міжкультурної обізнаності.

Міжнародне співробітництво в сфері освіти є важливим інструментом підвищення якості освіти та забезпечення доступу до неї для всіх громадян. Воно включає фінансову підтримку, технічну допомогу, обмін досвідом та впровадження інноваційних підходів [28]. Міжнародні організації сприяють впровадженню інноваційних підходів в освіті, таких як цифровізація навчального процесу та розвиток критичного мислення. Вони підтримують реформи, спрямовані на децентралізацію управління освітою та підвищення автономії навчальних закладів. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями у сфері освіти, що відображено в законодавстві.

Розвиток системи освіти, її взаємодія з усіма стейхолдерами актуальна наразі, адже соціально-демографічні показники відображають такі поняття, як бідність, інвалідність, рівень освіти та частка жителів регіону, які мають медичну страховку. Міжнародне співробітництво в галузі освіти в Україні пройшло кілька ключових етапів:

1. Початковий етап (1991–2000 рр.): після здобуття незалежності Україна почала активно інтегруватися в міжнародний освітній простір; підписання перших міжнародних угод про співпрацю в галузі освіти; вступ до міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО та Рада Європи.

2. Етап інституційного розвитку (2001–2010 рр.): запровадження Болонського процесу, що сприяло гармонізації української системи вищої освіти з європейськими стандартами; активна участь у програмах ЄС, таких як Tempus та Erasmus Mundus; розширення міжнародних академічних обмінів та співпраці між університетами.

3. Етап інтеграції та модернізації (2011–2020 рр.): підписання Угоди про асоціацію з ЄС, що включає положення про співпрацю в галузі освіти; участь у програмі Erasmus+ та інших міжнародних освітніх ініціативах; модернізація освітніх програм та впровадження нових технологій у навчальний процес.

4. Сучасний етап (2021–дотепер): подальше розширення міжнародної співпраці, зокрема з країнами ЄС та іншими регіонами; активна участь у глобальних освітніх проектах та ініціативах; підвищення мобільності студентів та викладачів, розвиток спільних освітніх програм та дослідницьких проектів . Ці етапи [19–32] відображають поступовий розвиток та інтеграцію України в міжнародний освітній простір. Подальшими потенційними та реальними напрямами подальшої співпраці України є партнерство з такими країнами, де є запит на результати здобутої освіти. Наразі Україні слід провести ретельний аналіз ринків регіону з метою розширення асортименту продукції, що експортується і залучення в Україну інноваційних науково-технічних продуктів і послуг з високою доданою вартістю. Також необхідно розширити участь українських підприємств у промислових, наукових, освітніх виставках у країнах регіону; сприяти встановленню контактів між провідними банками України та країн ЛАК; значно посилити медійну присутність України в регіоні; та організувати взаємні візити офіційних делегацій високого рівня з метою встановлення взаємної довіри та політичного діалогу з ключовими країнами регіону. Зокрема, Україні слід зосередитися на поглибленні своїх відносин з наступними країнами та регіональними суб'єктами: а). найбільш могутніми і впливовими країнами регіону (Бразилія, Мексика, Аргентина, Колумбія, Чилі); б). держави-партнери та союзники Сполучених Штатів (Бразилія, Аргентина, Колумбія, Перу); в). держави з великою українською діаспорою (Бразилія, Аргентина, Парагвай, Чилі); г). регіональні форуми (ОАД, де Україна в даний час є спостерігачем, СЕЛАК), субрегіональні інтеграційні структури (насамперед, Меркосур, Тихоокеанський альянс, КАРІКОМ), регіональні парламенти (латиноамериканський парламент), інвестиції в сталий розвиток.

Оцінка міжнародного співробітництва в сфері освіти забезпечила аналіз якості та ефективності змін в умовах швидких трансформацій. Попри значні інвестиції та допомогу в цілях розвитку, багато країн-одержувачів практично нічого не можуть отримати за ці гроші [31–33]. Ця стурбованість призвела до переосмисленню урядами та міжнародними організаціями на який розвиток

необхідно виділяти кошти. Орієнтація на конкретні результати стала важливим завданням країн-одержувачів допомоги, що спонукало вдосконалення систем планування заходів й підвищило інтерес до оцінки міжнародного співробітництва в сфері освіти: грошові кошти повинні надходити лише у тому випадку, якщо і донори, і країни-одержувачі чітко розуміють, на що призначені ці гроші, і є чіткі докази того, що намічені цілі досягаються [13–20].

Це досягається за допомогою планування й аналізується за допомогою оцінок ефективності проєктів, заснованих на результатах. Основними в цьому ключі стали концепції розвитку та прискорених ініціатив, що дозволило звести до мінімуму корупцію (особам, відповідальним за розподіл коштів міжнародної допомоги, необхідні переконливі докази ефективності альтернативних підходів, стратегій і заходів). Водночас, дані свідчать, що подекуди оцінка проводиться пізно, не отримує достатнього фінансування і розглядається як загроза фінансуючій установі, а не як можливість покращити практику співпраці. Деякі донори визначаються з проєктами з політичних міркувань, які не повною мірою відповідають технічним перевагам в процесі конкурсу проєктів і не дозволяють досягти мети попри інвестування у збір даних, необхідних для оцінки, а іноді і низьку технічну цінність проєкту. Подекуди виникає побоювання, що дії виконавців програм обумовлені фіксацією критеріями на досягненні заздалегідь визначеної оцінки, а не реалістичною оцінкою умов, з якими доводиться стикатися. Крім того, оцінка також несе ризик.

На особистому рівні керівники програм іноді побоюються, що оцінка потребуватиме коригування, вона буде витлумачитися як помилка з боку осіб, відповідальних за розробку та впровадження проєкту. З іншого боку, прагнення отримати нове зовнішнє фінансування перешкоджає реалістичній оцінці проєкту його розробникам, тоді як планування, орієнтоване на досягнення результатів, може бути ефективним лише в разі реалістичних й точних оцінок. Тому вважаємо, що для всіх типів організацій необхідна незалежна оцінка, яка проводиться окремими особами та організаціями, які не є учасниками проєкту. Відомо, що фонди сприяння розвитку часто призначені для одночасного

досягнення кількох цілей і задоволення потреб декількох аудиторій. Учасники можуть відрізнитися за критеріями, які вони використовують для оцінки успіху. Різні партнери в процесі впровадження можуть просуватися різними темпами або не поділяти ентузіазм з приводу досягнення одних і тих же результатів, на які донорські агентства хочуть звернути особливу увагу під час оцінки ефективності допомоги, що створює концептуальні та технічні проблеми для повноцінної оцінки діяльності з надання допомоги в цілях розвитку. Головним завданням є досягнення консенсусу щодо того, чим є собою успішна допомога в цілях розвитку, що потребує вдосконалення моделей і методів оцінки.

Пропонуємо власний підхід до оцінювання ефективності міжнародної співпраці та допомоги, який включає такі критерії як забезпечення доступу, якість навчання та завершення навчання. Також вартими уваги залишаються оцінка витрат на навчання за всіма програмами, їх інвестиційна привабливість, рентабельність та схильність до місцевого розвитку. Цей підхід ґрунтується на активах і людському капіталі. Це підкреслює економічну та соціальну інтеграцію жителів сільських районів в суспільство в цілому. На нашу думку, заходи з розвитку сільських районів, засновані на освіті мають базуватися на багатогалузевому підході, високого рівня залучення місцевих громад до розробку та реалізацію освітніх заходів. В Україні прикладом такого підходу є реалізація ідеї «Родова садиба». Партнерство у сфері освіти для сільських жителів, спрямоване на просування освіти для всіх з пріоритетом сприяння співпраці між секторами, наприклад, сільським господарством, розвитком сільських територій та освітою. У цьому проявляється важливість розвитку потенціалу як механізму допомагати донорським громадам та урядам краще орієнтувати та оцінювати власні освітні заходи у сільській місцевості. Пропонуємо підвищити інтерес до ролі моніторингу та оцінки управління проектами в галузі освіти, створенню технічні та інституційні умови для забезпечення більшої стійкості, в тому числі через застосування спільних або інтерактивних форм оцінки розробки та реалізації проектів в галузі освіти

2.2. Досвід міжнародного співробітництва в освіті України

Традиційним механізмом міжнародного співробітництва є міжурядове співробітництво взаємодія між державами і реалізація цієї співпраці за допомогою розробки внутрішньої політики в рамках держав. Між цими двома системами існує широкий спектр механізмів управління, які зазвичай відносять до категорії мереж. Основний ідея мережевих підходів полягає в тому, що для досягнення своїх цілей автономним, але взаємозалежним суб'єктам необхідно працювати спільно для взаємодоповнюючої мобілізації політичних ресурсів у ситуаціях, коли ці ресурси широко розподілені. Трансдержавні мережі імітують більш гнучкі, мобільні та глобальні форми взаємодії, що здійснюються приватними суб'єктами, і реагують на них. Поділ держави на функціонально відокремлені частини тісно пов'язане з появою сучасної регулюючої держави. В результаті глобалізації національним регулюючим структурам все частіше доводиться виходити за межі своєї юрисдикції, створюючи мережі зі своїми колегами в інших країнах. Прикладами трансдержавних регуляторних організацій є Базельський Комітет з банківського нагляду (BCBS) та Рада з фінансової стабільності (FSB).

Наразі Україна увійшла до рейтингу Global Innovation Index 2024. Україна посідає 60-те місце серед 133 економік, представлених у рейтингу GII 2024. Глобальний інноваційний Індекс (GII) класифікує світові економіки відповідно до їх інноваційного потенціалу. Національна стратегія розвитку освіти до 2021 р. визначає необхідність створення умов для розвитку інновацій з метою підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності України. Підставою для цього є новий тип цивілізаційних відносин, що відрізняється постійними змінами і динамікою, тоді як більшість інновацій засновані на стартап-ініціативах. В Україні надається підтримка стартапам технологічного сектору, наприклад в межах «української великої п'ятірки ІТ»: Києві, Львові, Дніпрі, Харкові та Одесі, наприклад, Startup.Мережа, Unit.City, Unit Factory, Sikorsky Challenge, Re: Actor, fab Labs тощо [27]. Наразі в Україні активувалися

державні, неурядові, корпоративні та венчурні ініціативи з підтримки розвитку стартапів, наприклад, український стартап-фонд, а також такі заходи, як Best Invest, Битва стартапів. Інші механізми включають інвестиційні тури містами України (UVCA), інвестиційні форуми, симпозиуми (Speed dealing, KIEF, Київський інвестиційний форум та ін.), корпоративні змагання (Vernadsky Challenge, Science Battle (Carlsberg), Okko тощо) [38].

Ще один показник інноваційної активності пов'язані з сучасним рівнем розвитку системи професійної освіти в країні та її здатністю створювати й впроваджувати інновації. Наразі Україна залучена в широкий спектр тенденцій і факторів, які впливають на розвиток європейської системи освіти, зокрема системи безперервної професійної освіти (CVET), яка дає поштовх для переходу до нової парадигми освіти. Це врівноважує знання, отримані в межах професійної та академічної освіти, і змушує інновації стати рушійною силою змін у суспільстві [29–32]. Відповідно до Угоди про асоціацію між Європейським союзом та Україною (2014) в Україні проводиться загально-національна реформа системи освіти, заснована на багаторівневому партнерстві з метою підвищення престижу і статусу освіти та одночасного сприяння економічному зростанню, збільшенню зайнятості та регіональному розвитку України. Вивчення кращих практик інноваційної діяльності в Європейському Союзі є важливим джерелом інформації для педагогічної спільноти та науково обґрунтованого обґрунтування підходів та інструментів реалізації передових зарубіжних ідей стосовно умов України.

Порівняльний аналіз вимог до інноваційної освіти, сформульованих в європейських і національних документах, дає основні характеристики та суттєві особливості європейської інноваційної системи освіти, здатної створити професійне середовище, відповідне до здібностей, потреб та вмінь людини; бути багаторівневою професійною освітою у вигляді ряду напрямків з освітніми програмами, що передбачають різні терміни навчання та набори спеціальностей; організувати продовження професійних програм різного рівня; впровадити нові організаційні та функціональні форми для професійних

освітніх установ, засновані на розподілі функцій між освітніми установами, підприємствами та організаціями, що входять в освітній комплекс / кластер; створити служби для підтримки процесу безперервної професійної освіти, такі як адаптаційні, діагностичні, дидактичні, психологічні центри тощо; підтримувати покращення сумісності національних систем освіти шляхом обґрунтування та впровадження європейської системи кваліфікацій (EQF) та сумісних національних систем кваліфікацій (NQF), що допоможе забезпечити прозорість між різними секторами освіти, а також міжнародне визнання кваліфікаційних сертифікатів; підвищувати якість освіти шляхом розробки ефективних систем якості (на рівні закладів освіти, національному та європейському рівнях); активно використовувати інноваційні методи і технології навчання; ефективно використовувати сучасні інформаційні технології та дистанційне навчання в контексті створення єдиного європейського простору відкритої освіти тощо [17–26]. На сучасному етапі розвитку кожної з цих позицій підтверджується кращими практиками, розробленими в різних європейських країнах.

Встановлено, що системні спільні ініціативи займають основне місце серед інновацій. До них відносяться створення нових закладів освіти у тісній співпраці з роботодавцями, міжнародне співробітництво, національні системи стимулювання розвитку співпраці між органами влади, закладами освіти та міжнародною спільнотою. Так, у 2019 р. стартувала програма ЄС «EU4Skills: кращі навички для сучасної України», спрямована на підтримку реформи освіти в Україні. Її метою є створення мережі центрів професійної майстерності, закупівля нового обладнання, підвищення кваліфікації викладачів, розробка нових навчальних програм і стандартів для студентів тощо [28–35]. Їх повною метою є спрямованість на взаємодію і кооперацію, а також соціальне партнерство, яке базується на інституційних механізмах, з урахуванням принципів навчання протягом усього життя тощо. Огляд нових форм співпраці в Європі показує зростаючу популярність взаємодії між різними типами та різновидами освіти, включаючи підприємства та наукові дослідження.

Широко поширеним нововведенням нашого часу є центри професійної майстерності в секторі освіти. Вони реалізують різні види співпраці, а саме: а) обмін ресурсами (персоналом, лабораторіями, навчальними матеріалами тощо); б) залучення бізнесу; в) колективне надання певних послуг (розробка, закупівля, збір даних про можливості кар'єрного росту, відеозйомка тощо); г) координація та раціоналізація пропозицій щодо навчання з метою їх оптимізації та підвищення ефективності; д) спільна розробка нових методів навчання. матеріали або використання нових методів; г) вивчення інноваційних практик в різних закладах освіти [18]. Таким чином, навчальні програми забезпечують типові види діяльності і мають спільні характеристики в підходах до досягнення досконалості в групі видів діяльності, пов'язаних з викладанням і навчанням, а саме: актуальність LM, LLL, IVET і CVET, інновації та навчання на основі проєктів, інноваційні навчальні плани і педагогіка, орієнтовані на трансверсальні компетенції, транснаціональні спільні навчальні плани, освітні програми вищого рівня, інвестиції в безперервний професійний розвиток вчителів та інструкторів, керівництво і підтвердження неформального навчання тощо [7–16]. Аналіз українського контексту засвідчив, що більшість кращих практик і нових форм організації навчання представлено в секторі вищої освіти або приватних ініціативах, таких як виробничі лабораторії (Fab Lab), інноваційні центри (IH), STEM-центри тощо, центри, орієнтовані на STEM, вже існують в системах середньої та професійної освіти, IHs і Фаблаби в основному базуються в університетах або відносяться до сектору приватної або корпоративної освіти на підприємствах. STEM-центри, спрямовані на поглиблене вивчення природничих наук, технологій, інженерної математики, формування інженерного мислення та розвиток технічних навичок, популярні в мережі закладів середньої освіти, наприклад, у центрах робототехніки.

Важливо якомога раніше почати готувати дітей і молодь до розв'язання завдань, пов'язаних з новими технологіями. Логічним продовженням STEM-центрів є модель виробничих лабораторій [26] – спеціальних майстерень зі створення прототипів. Молоді люди можуть набути навичок XXI ст. в Fab Labs,

особливо в поєднанні зі STEM-освітою, коли викладачі знають, як інтегрувати компонент Fab Labs в навчальну програму. Найголовніше, що навчання в Fab Labs веде до інновацій за правильної підтримки та налагодження зв'язків, може одночасно привести до підприємництва й створення робочих місць. Fab Labs надає унікальну можливість об'єднати освіту та підприємництво на одній платформі. В Україні мережа фаблабораторій складається з лабораторій в університетах та приватних структурах. Складовою їх діяльності є проведення безкоштовних інформаційних та навчальних заходів для місцевих жителів [17].

Дослідження засвідчило, що в Україні існують дві моделі інноваційної екосистеми на базі університетів. Це інноваційні центри (ІН) та стартап-школи (SuS). ІН – це місце, яке надає можливості для реалізації нових ідей і допомагає розвинути допитливість у сучасної молоді. ІНС служать плацдармом для нових ідей та інновацій. Вони допомагають суспільству та економіці протистояти викликам та задовольняти зростаючі прагнення зростаючого населення. В Україні створено мережу інноваційних центрів на базі університетів. Найбільш значуща мережа підтримується асоціацією громадських організацій «Ноосфера». Наразі університетів України розширюють, прискорюють й розвивають інноваційні ідеї студентів [21], а потім намагаються знайти інвестора на міжнародному фестивалі інновацій Varnadsky Challenge. Модель ІН, а також широко використовується в приватному секторі (як за кордоном, так і в Україні). Багато компаній створюють власні інноваційні центри для створення, розвитку та просування інновацій для підвищення власної продуктивності та результативності. Пріоритетною за таких умов стала концепція державно-приватного партнерства через особливість трансдержавних мереж, коли суб'єкти, безпосередньо взаємодіють зі своїми зарубіжними колегами.

Механізми приватного управління відіграє роль в упорядкуванні транснаціональних економічних відносин в більш ранні історичні періоди. У ХХ ст. забезпечення глобального управління стало асоціюватися з органами державної влади в результаті розширення сфери впливу сучасної регулюючої держави. Недавнє відродження пов'язане з процесами економічної глобалізації

другої половини ХХ ст. і реструктуризацією державних структур. функціонує як відповідь на це. Економічна діяльність, така як глобальні виробничі мережі, створила можливості та попит на інституціоналізовані відносини співпраці між фірмами через кордони для розвитку регулювання, наприклад, стандартизації процедур для зниження транзакційних витрат. Як реакції суспільства з'явилося приватне управління у формі «громадянського регулювання», покликане вирішувати зовнішні ефекти транснаціональної економічної діяльності (наприклад, корпоративна соціальна відповідальність та екологічні стандарти).

Таким чином, механізми приватного управління існують у різних формах, заснованих на різних обґрунтуваннях залежно від проблеми, яку вони розв'язують. Ця категорія механізмів управління частково збігається з іншими ініціативами за участю багатьох зацікавлених сторін, які були концептуалізовані як транснаціональні державно-приватне партнерство, а також участь у встановленні стандартів. Таким є міжнародне співробітництво та розвиток з поширення знань через партнерські відносини на місцевому та внутрішньодержавному рівнях, у тому числі шляхом нарощування потенціалу, наприклад Глобальна мережа з енергетики в інтересах сталого розвитку (GNESD) та глобальне водне партнерство (GWP). Різні механізми управління пов'язані один з одним на більш системному рівні, а багатостороння співпраця є стрижнем глобального управління у розв'язання більшості питань. В Україні такі партнерства сформувалися як результат функціонування платформи «Sikorsky Challenge» та інших, де всеукраїнська мережа підтримує навчання студентів, аспірантів, професорів та дослідників у питаннях інноваційного підприємництва та стартап-діяльності. Іншими відомими майданчиками стали UnitCity (Київ), HUB LAB Odessa, IZOLAB (Київ), .buro (Одеса), Garage Hub (Харків) тощо, де задіяні понад 11 закладів вищої освіти України. Вони забезпечують надійну експертну підтримку багатьом підприємцям-початківцям за допомогою численних освітніх заходів, конференцій, семінарів та конкурсів з інноваційного підприємництва. Порівняння цих двох моделей показує їх основну різницю в стійкості. Модель ІН є більш стійкою, оскільки вона

користується постійною підтримкою одного або декількох установ-донорів або інвесторів, на відміну від моделі SuS, яка багато в чому залежить від підтримки донорів, яка носить скоріше разовий характер. висновок

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

1. Результати проведеного дослідження довели, що міжнародне співробітництво між вищими навчальними закладами дозволяє: зміцнити інституційний академічний та адміністративний потенціал вищих навчальних закладів; підвищити якість вищої освіти; підвищити ефективність системи вищої освіти; поліпшити якість і збільшити обсяг людського капіталу; підвищення престижу вищого навчального закладу навчальних закладів на міжнародній арені; розширювати участь студентів та викладачів у процесах міжнародного обміну або у спільних освітніх та дослідницьких проєктах; підвищити успішність студентів; підвищити міжкультурну обізнаність. Співпраця міжнародних організацій у сфері освіти України має значний вплив на розвиток освітньої системи країни. Ось кілька прикладів такої співпраці, висвітлених в іншомовній літературі:

2. Інклюзивна освіта: Міжнародні організації, такі як ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ, активно підтримують розвиток інклюзивної освіти в Україні. Вони надають технічну допомогу, проводять тренінги для вчителів та допомагають у розробці політик, спрямованих на забезпечення рівного доступу до освіти для всіх дітей, включаючи дітей з особливими освітніми потребами.

3. Професійно-технічна освіта: Європейський Союз через програми, такі як Erasmus+ та інші ініціативи, сприяє розвитку професійно-технічної освіти в Україні, що включає обмін досвідом, впровадження інноваційних методик навчання та створення центрів професійної досконалості.

4. Цифровізація освіти: міжнародні організації також підтримують процес цифровізації освіти в Україні, наприклад, Світовий банк фінансує проєкти,

спрямовані на впровадження цифрових технологій у навчальний процес, що дозволяє підвищити якість освіти та зробити її більш доступною.

5. Підтримка реформ: міжнародні організації, такі як Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), надають експертну підтримку у впровадженні освітніх реформ. Вони допомагають аналізувати існуючі проблеми, розробляти стратегії та моніторити їх виконання.

6. Академічна мобільність: програми академічної мобільності, такі як Erasmus+, сприяють обміну студентами та викладачами між Україною та іншими країнами. Це дозволяє українським студентам отримувати міжнародний досвід та підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку праці. Ці приклади демонструють, як міжнародні організації сприяють розвитку освітньої системи України, забезпечуючи фінансову, технічну та експертну підтримку для впровадження реформ та підвищення якості освіти.

РОЗДІЛ 3.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ОСВІТІ УКРАЇНИ

3.1. Вплив міжнародних організацій на розвиток вищої освіти

Як і будь-який соціальний інститут, університет знаходиться в стані постійних динамічних змін і реформ. У будь-який історичний період ці зміни мають широкий спектр національних, ментальних, етнічних і культурних особливостей. Щоб вижити і процвітати в нових умовах, університетам доводиться як конкурувати, так і співпрацювати, долаючи перешкоди і відповідаючи на соціальні виклики і запити спільними зусиллями. Серед інших наслідків, ці мінливі умови спонукали університети шукати взаємовигідні міжнародні зв'язки [29]. Сучасні тенденції європейських реформ вищої освіти України виступають як інструментів інтеграції, інтернаціоналізації та глобалізації. Нова Динаміка вищої освіти в Україні та інтеграція української системи вищої освіти в європейський та світовий освітній простір як документ, перероблений і представлений у 2018 р. значно змінив сучасну систему освіти.

Колишній ідеал університету як ліберального, просвітницького, доступного закладу, який втілює суспільні інтереси наразі є ледь впізнаваний у сучасному навчальному закладі. Реформи вищої освіти не є ізольованими проблемами, і сучасні зміни у вищій освіті визначаються двома групами факторів: 1) зовнішніми силами і факторами змін; 2) змінами, характерними для університетів (через інтернаціоналізацію державного та приватного секторів освіти; стратегічні альянси між університетами, корпораціями та державним сектором; зростання кількості здобувачів на всіх рівнях та у всіх моделях системи; розвиток дистанційного навчання; поява віртуальних університетів; гнучкість навчальних планів; зміна структур та управління університетами; акредитація та сертифікація програм та установ; поява нових інструментів для забезпечення академічної якості освіти). В умовах змін сформувався ринок

послуг вищої освіти, на якому традиційні постачальники (тобто державні та приватні заклади вищої освіти) конкурують або співіснують з так званими «новими постачальниками» (комерційними провайдерами, які займаються викладанням, підготовкою кадрів або наданням послуг, уникаючи досліджень як таких). Оскільки багато хто з нових провайдерів націлені на надання освіти за кордоном, вони повинні включатися до процесу інтернаціоналізації. Таким чином, університет став лише одним з учасників сучасного «бізнесу знань».

Ми живемо в епоху глобальної конкуренції у вищій освіті. Вплив Європейського Союзу на вищу освіту тісно пов'язаний з академічною інтернаціоналізацією, яка є частиною руху до економічної та політичної інтеграції [26], яка передбачає низку міжнародних заходів, таких як академічна мобільність студентів та викладачів, міжнародні зв'язки, партнерства та проекти, міжнародні академічні програми та дослідницькі ініціативи. Це також означає надання освіти в інших країнах та включення міжнародного, міжкультурного та/або глобального аспекту до навчальної програми та процесу викладання та навчання [31]. ЄС пропагував та щедро фінансував такі програми, як ERASMUS, які дозволили великій кількості студентів університетів ЄС та країн, що розвиваються, отримати академічний досвід за межами своїх рідних країн. Важливою частиною цього процесу є Болонський процес. Європейські стратегії реформування вищої освіти реалізуються в декількох напрямках: структурна реформа (Болонський процес); реформа управління освітою; і реформи фінансування вищої освіти [28–29].

Починаючи з двотисячних років в Європі проводилися різні реформи вищої освіти, і Болонський процес був лише їх частиною. Сам Болонський процес – це не ідеологія, а, радше політика, яка реалізує певні цінності та ідеології. Болонський процес – це не освітня реформа, а реформа ринку праці, це не що інше, як економічна філософія того, як диференціювати населення відповідно до вимог ринку. Болонський процес – це система поліпшення співпраці всередині європейських країн через міжнародну орієнтацію, мобільність і співробітництво у сфері освіти, а також підвищення

конкурентоспроможності випускників. Основними цілями процесу є мобільність, можливість працевлаштування та привабливість. Інструментами процесу конвергенції є наступні: система навчання на рівні бакалаврату / магістратури; система накопичення та переказу кредитів; легко читаються й співставляються порівнянні ступені (використання рамок кваліфікацій); забезпечення якості та її підвищення; видача додатків до диплому; міжнародна мобільність у сфері вищої освіти; реформа навчальних програм, орієнтована на результати навчання, які покращують якість викладання; стратегії викладання, які спрямовані на те, щоб зробити учнів незалежними, автономними; інтернаціоналізація навчальних програм (наприклад, спільні дипломи); зміни в докторській освіті; свобода передачі знань; багатомовність; навчання протягом усього життя; трикутники знань (тісний зв'язок між освітою, науковими дослідженнями та технологічними інноваціями); принцип свободи викладання і свободи навчання. Необхідно підкреслити той факт, що різні європейські країни по-різному реалізують цілі Болонських реформ залежності від власних національних та культурних традицій, а також історичної освіти [12].

Наприклад, країни континентальної Європи, які володіють сильною культурною спадщиною складно адаптуються до зовнішніх впливів, наприклад Німеччина. Країни, які мають коротку історію національної незалежності, швидше пристосовуються до зовнішніх впливів, наприклад Фінляндія. Україна має коротку історію національної незалежності і стикається з багатьма проблемами. Українська Університетська система, як і в Німеччині та Фінляндії, наразі є в процесі радикальних реформ в інтересах приєднання до Європейського простору вищої освіти. В Україні є безліч завдань досягнення цілей Болонських реформ. У 1990-х роках в умовах глобальних тенденцій у галузі вищої освіти створюються органи управління освітою відповідно до вимог нової держави; здійснюється перегляд навчальних програм; впроваджується багаторівнева система вищої освіти; розвивається мережа закладів вищої освіти [18]. Створення національної системи вищої освіти базується на новому законодавчому мандаті, що забезпечує новий рівень якості

навчання, підвищення академічної та професійної мобільності випускників, більшу відкритість, демократичні засади викладання та входження системи вищої освіти України у світовий простір вищої освіти. Регуляторними актами цієї системи є Конституція України (1996), Закони України «Про освіту» (1996), «Про вищу освіту» (2002, 2014) тощо. Українське законодавство, що регулює вищу освіту, також включає укази і підзаконні акти, встановлені Президентом і Кабінетом Міністрів України. Вища освіта сприймається українцями як спосіб домогтися професійного визнання, економічної незалежності і свободи. Нинішні випускники українських середніх шкіл часто обирають університет з конкурентоспроможним напрямком навчання, доступними міжнародними програмами, якісними міжнародними дипломами та міжнародними партнерами.

Нова модель управління освітою включає в себе шість ключових стратегій: скасування державного контролю на користь більшої автономії; перерозподіл впливу від академічної олігархії до керівництва університетів; перетворення єдиної системи в більш диференційовану, орієнтовану на конкуренцію і ринок; посилення конкретних завдань університетів. навчальні заклади та підвищення якості програм та гнучкості у наданні та організації навчання відповідно до потреб різних груп студентів; покращення результатів вищої освіти; а також підвищення міжнародної конкурентоспроможності та репутації вищої освіти. Згідно з новим законом Про вищу освіту в Україні, в рамках розвитку академічної та фінансової автономії вищих навчальних закладів в Україні розроблені нові механізми виборів ректорів. Крім того, університетам надано право самостійно розпоряджатися доходами від освіти, наукових досліджень та академічної діяльності; відповідно до нового Закону Про вищу освіту в Україні, в межах розвитку національної системи забезпечення якості вищої освіти та відповідно до європейських стандартів і керівних принципів забезпечення якості, в Україні створено державний підрозділ під назвою Національне агентство із забезпечення якості; розроблено механізм електронного прийому до університетів та автоматичного зарахування відповідно до державних директив. Також відповідно до нового закону Про

вищу освіту керівники ЗВО керуються всіма аспектами діяльності ЗВО, що включає їх фінансові та ділові операції, структуру і штатний розпис, успішність, здоровий спосіб життя студентів і забезпечення відкритого та ефективного громадського контролю за діяльністю ЗВО. Керівники ЗВО відповідальні за освітню, дослідницьку та інноваційну діяльність закладу освіти, а також за фінансові та ділові показники.

Національне агентство із забезпечення якості – це орган, створений урядом України для забезпечення якісної вищої освіти по всій країні. Це постійно діючий колегіальний орган, уповноважений реалізовувати державну освітню політику. Агентство відповідає за розробку правил акредитації освітніх програм; підтвердження ліцензії; та встановлення критеріїв відповідності стандартам та керівним принципам європейської вищої освіти. Українське національне агентство із забезпечення якості прагне отримати право на членство в Європейському реєстрі забезпечення якості вищої освіти. Що стосується автоматичного розміщення державних замовлень, то основне нововведення стосується розподілу державних замовлень на навчання на рівні бакалаврату. У новій системі держава розподіляє кошти між студентами, а не між ЗВО («фінансування слідує за студентом»).

В Україні існує безліч проблем, пов'язаних з досягненням цілей реформи вищої освіти. Однак важливо підкреслити, що в Україні немає альтернативи, окрім як інтегруватися в Болонський процес і Європейський простір вищої освіти. Українські університети мінімальною мірою представлені в провідних міжнародних рейтингах. До інших проблем належать низька успішність і рівень публікацій українських вчених; відсутність суспільного визнання ступеня бакалавра як кваліфікаційного рівня; складність української системи наукових ступенів порівняно з системою в Європі; труднощі з впровадженням результатів досліджень у процесі вищої освіти; проблеми зі встановленням контактів між українськими та європейськими університетами і, в цьому контексті, питання реалізації спільних програм та отримання спільних ступенів; модернізація системи контролю якості; і розрив між освітою та ринком праці.

3.2. Досягнення європейської інтеграції та перспективи розвитку освіти в Україні в умовах війни та відновлення

Географічно, історично і ментально Україна є європейською державою. Європейський вибір України підтверджений Угодою про асоціацію між Україною та Європейським союзом (2014). У 2022 р. Україна, як і Республіка Молдова, отримала статус кандидата на вступ до ЄС. Європейський вибір України забезпечує інтеграцію української освіти в європейський освітній простір. Він передбачає синхронізацію параметрів розвитку з європейськими стандартами. Отримання статусу кандидата на вступ до ЄС вимагає виконання Копенгагенських критеріїв (1993, 1996), які повинні бути виконані країною для вступу до ЄС. У сфері освіти і професійної підготовки зближення національної політики і досягнення спільних цілей відбувається в рамках співпраці за допомогою відкритого методу координації [35]. У договорі про Європейський Союз (1992) Освіта та професійна підготовка визнані сферою інтересів ЄС. Договором був введений принцип субсидіарності, згідно з яким ЄС мав право підтримувати і доповнювати певні аспекти освітньої політики держав-членів, якщо запропоновані ним заходи не могли бути повністю реалізовані ними [10].

З прийняттям Лісабонської стратегії (2000) принцип субсидіарності замінений відкритим методом координації. На відміну від резолюцій і директив, рамкові програми, критерії та рекомендації не мають обов'язкової сили. Водночас «м'яке» право вважається ефективним інструментом досягнення політичних цілей, який працює на основі демонстрації та переконання [14]. У першій робочій програмі ЄС з освіти та професійної підготовки до 2010 р. визначено три стратегічні цілі: підвищення якості та ефективності систем освіти і професійної підготовки в Європейському Союзі; полегшення доступу всіх до систем освіти та професійної підготовки; відкриття систем освіти та професійної підготовки для всього світу [11]. У стратегічних рамках європейського співробітництва в сфері освіти та професійної підготовки («ЕТ 2020») визначено наступні чотири цілі: зробити навчання протягом усього

життя і мобільність реальністю; підвищити якість і ефективність освіти і професійної підготовки; сприяти рівності, соціальній згуртованості та активній громадянській позиції; підвищення креативності та інновацій, включаючи підприємництво, на всіх рівнях освіти та професійної підготовки [25].

Стратегічні межі європейського співробітництва в сфері освіти та професійної підготовки на 2021–2030 рр. (2021) проголосили європейський освітній простір метою співпраці на найближчі десять років. Європейський освітній простір розглядається як інструмент, що дозволяє громадянам продовжувати навчання на різних етапах життя, а державам-членам та зацікавленим сторонам працювати спільно, щоб забезпечити всіх високоякісною, інноваційною та інклюзивною освітою та професійною підготовкою для підтримки економічного зростання та можливостей працевлаштування. З цією метою проголошується необхідність гармонізації національних систем освіти за допомогою прозорості, обміну досвідом та визначення спільних цілей і сфер діяльності на політичному рівні; порівнянність кваліфікацій і взаємне визнання освітніх дипломів/сертифікатів і періодів навчання, а також вчених ступенів. Чотири стратегічні пріоритети включають: підвищення якості, рівноправності, інклюзивності та успіху в освіті та професійній підготовці для всіх; перетворення навчання протягом усього життя і мобільності в реальність для всіх; підвищення компетентності та мотивації в сфері освіти; зміцнення європейської вищої освіти; підтримка переходу до екологічних та цифрових технологій у сфері освіти та професійної підготовки [33]. Для України важливо, щоб європейський освітній простір був відкритою ініціативою для всіх європейських країн в межах і загально європейських програм (Болонський процес, Horizon Europe, Erasmus+ тощо).

З 2014 року в Україні проводяться структурні реформи, спрямовані на приведення національної освіти у відповідність з європейськими стандартами. Спочатку було прийнято законодавство, орієнтоване на Європу. Це Закони України «Про вищу освіту» (2014), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015), «Про освіту» (2017), «Про професійну довузівську освіту»

(2019), «Про повну загальну середню освіту» (2020). Нове законодавство забезпечило проведення орієнтованих на Європу реформ на всіх рівнях освіти: введення 12-річної школи (4+5+3), яка діє в переважній більшості європейських країн; впровадження трирівневої системи вищої освіти в межах Болонського процесу; гармонізація Національної системи кваліфікацій з Європейською системою кваліфікацій [7–8].

В рамках програми Жана Моне Україні продовжує надаватися підтримка в сфері викладання, навчання та досліджень з питань європейської інтеграції. Програма Erasmus + на 2021–2027 рр. розширює можливості міжнародного співробітництва для виконання завдань європейського освітнього простору, плану дій у галузі цифрової освіти [29], Європейської програми підвищення кваліфікації та інших флагманських ініціатив ЄС. Повномасштабна війна Росії проти України, розпочата 24 лютого 2022 р., зупинила інноваційний розвиток країни, забрала у дітей та молоді право на якісну освіту, а у вчителів – можливість викладати в умовах безпеки та гідності.

За даними Міністерства освіти і науки України, на початок 2021/2022 навчального року в Україні функціонувало 14 тисяч заклад загальної середньої освіти. Україна. У період з 24 лютого по 18 вересня 2022 р. від бомбардувань та обстрілів постраждали 2,53 тисячі освітніх закладів. 285 з них були зруйновані. Станом на 22 червня 2022 р. на тимчасово окупованій території перебувало 1,185 закладів середньої освіти. Ще одним суттєвим викликом для української освіти в умовах воєнного часу є вимушене масштабне переміщення учасників освітнього процесу всередині України та за кордон, що призвело до загострення проблеми забезпечення доступу до освіти для українських школярів та студентів. З 4,23 млн учнів, які приступили до навчання 1 вересня 2021 р., багато змушені змінити місце проживання та навчання, 79 тисяч учнів (2 % від загального числа учнів 2021/2022 навчального року) закінчували навчальний рік в інших українських школах. Починаючи з 24 лютого 2022 р., 649 тисяч студенти (або 15 % від їх загального числа) з усіх регіонів України виїхали зі своїми сім'ями за кордон. За підтримки міжнародного співтовариства, в

складних умовах війни, Україна продовжує реалізовувати мету європейської інтеграції національної освіти.

Висновок Європейської Комісії від 17 червня 2022 р. рекомендує Європейській Раді визнати перспективу європейської інтеграції України та надати їй статус кандидата на членство в ЄС визнає, що Україна має добре розвинену систему освіти з високим рівнем охоплення грамотністю (майже 100 %). Також підкреслюється значний обсяг фінансування сектору освіти (6 % ВВП у 2021 р.) та високий ступінь охоплення українців вищою освітою [16]. Про євроінтеграційний курс розвитку освіти в Україні свідчать довгострокові цілі, поставлені Міністерством освіти і науки України у серпні 2022 р., які включають гармонізацію нормативно-правової бази, що регулює освіту і науку в Україні, до законодавства Європейського Союзу в галузі освіти і наукових досліджень; відновлення освітньої інфраструктури, створення сучасних навчальних закладів, які забезпечать гідні умови для розвитку молодого покоління та для здобуття українцями якісної освіти за стандартами світового рівня; інтенсифікацію процесу інтернаціоналізації освіти і науки в Україні, її інтеграцію в європейський освітній простір; збільшення кількості проєктів міжнародного освітнього і наукового співробітництва [26]. Інтеграційні досягнення української освіти створюють передумови для розгляду пріоритетів та цілей стратегічних рамок європейського співробітництва в галузі освіти та професійної підготовки у напрямку створення європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030). Це має стати одним із завдань розвитку української освіти у повоєнний період.

Ідея встановлення особливого партнерства з однією з країн Європейського Союзу як демонстрації розширюється присутності України в регіоні заслуговує подальшого розвитку. Інші рекомендації включають перехід на «незалежні від кризи» галузі: військово-технічне співробітництво та постачання озброєнь, Інформаційні технології, охорону здоров'я, освіти, будівництво. Необхідно активізувати участь України в місцевих оборонних

виставках і виставках озброєнь. Крім того, Україна все частіше розглядається як місце рекреаційного та оздоровчого туризму, що є важливим фактором

Співпраця України з двома найбільшими країнами азійського регіону (Індією, Пакистаном) має бути спрямована на розвиток взаємовигідних відносин у цілому ряді сфер – військовій промисловості, агропромисловому комплексі, науці та освіті, туризмі та спорті. Відносини з Пакистаном важливі для підтримки збалансованої присутності України в Південній Азії. Рівень контактів між людьми вважається недостатнім для забезпечення обізнаності громадськості про Україну в регіоні. Таким чином, важливо зміцнювати суспільну дипломатію та інформаційну політику в регіоні, розвивати співпраця в науковій сфері та активізація політичного діалог.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

1. Реформування освіти є безперервним процесом з моменту здобуття Україною незалежності в 1991 р. Наразі українська освіта знаходиться в стані радикальних змін і пошуку свого місця в європейському та світовому освітньому просторі. Значні зусилля для досягнення цієї мети робляться на всіх рівнях – національному, інституційному та індивідуальному. Великі надії покладаються на Закон України «Про вищу освіту» 2014 р., який покликаний сприяти інтеграції української системи вищої освіти в європейський і світовий простір. Українська система вищої освіти повинна, з одного боку, враховувати глобальні інтеграційні процеси, а з іншого – реагувати на значні соціально-економічні перетворення в українському суспільстві. Велика увага приділяється поглибленню міжнародного наукового та освітнього співробітництва на всіх рівнях. Головне завдання для всіх-зробити зміни в українській системі вищої освіти швидкими, ефективними та незворотними.

ВИСНОВКИ

1. Міжнародні організації відіграють все більш важливу роль у формуванні та реалізації державної політики в різних сферах, зокрема в освіті. Їх вплив на українську освітню систему є багатограним і проявляється на різних рівнях. Пріоритетними напрямками діяльності міжнародних організацій є стандартизація та гармонізація освіти, створення спільних рамок (міжнародні організації, такі як ЮНЕСКО, ЄС, ОЕСР, розробляють загальноприйняті стандарти та правила, до яких країни-учасниці прагнуть долучитися, що стимулює реформування національних освітніх систем і підвищення їх якості), трансфер знань і досвіду (завдяки міжнародному співробітництву Україна отримує доступ до передового досвіду інших країн, що дозволяє впроваджувати інноваційні методи навчання, оцінювання та управління освітніми закладами) підтримка мобільності (міжнародні програми обміну студентами та викладачами сприяють інтернаціоналізації освіти, розширенню горизонтів і підвищенню конкурентоспроможності українських випускників), фінансування освіти, розробка політики та стратегій, сприяння створенню мереж.

2. Пряма фінансова допомога передбачає надання грантів, кредитів та технічної допомоги для реалізації освітніх проєктів, модернізації інфраструктури та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Залучення інвестицій включає співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями, що сприяє залученню інвестицій в освітній сектор, що дозволяє реалізовувати масштабні реформи. Міжнародні експерти надають консультації та допомогу у розробці національних стратегій розвитку освіти, проведенні досліджень і аналізу даних, а міжнародні організації здійснюють моніторинг прогресу реформ в освіті, проводять оцінку ефективності впроваджених заходів і надають рекомендації щодо подальшого розвитку. Напрямом сприяння співпраці між країнами є створення мереж співпраці між освітніми закладами різних країн, що дозволяє обмінюватися досвідом, розробляти спільні проєкти та підвищувати міжнародну видимість української освіти.

3. Прикладами впливу міжнародних організацій на українську освіту є впровадження Болонського процесу (наразі Україна активно інтегрується в Європейський простір вищої освіти, що сприяє гармонізації українських дипломів і підвищенню їхньої міжнародної конкурентоспроможності), реалізація проєктів за підтримки ЄС (Проєкти Erasmus+, Twinning, TAIEХ надають фінансову та експертну підтримку для розвитку вищої освіти, підвищення якості навчання і мобільності), співпраця з ЮНЕСКО (сприяє розвитку освіти для сталого розвитку, захисту культурної спадщини та розширенню доступу до якісної освіти), взаємодія з ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку проводить дослідження і розробляє рекомендації щодо політики в галузі освіти, сприяючи підвищенню якості освіти і її відповідності потребам ринку праці).

4. Вплив міжнародних організацій на розвиток державної політики України в освіті є багатограним. Завдяки співпраці з міжнародними партнерами Україна отримує доступ до передового досвіду, фінансової підтримки і експертних знань, що дозволяє їй здійснювати необхідні реформи і підвищувати якість освіти. Подальший розвиток цього процесу пов'язаний із посиленням координації зусиль різних державних органів, залучених до реалізації міжнародних освітніх проєктів, підвищенням спроможності українських фахівців для ефективного використання міжнародної допомоги, урахуванням національних особливостей, зокрема ментальності й контекст. Подальша робота у цьому напрямі пов'язана із розширенням співпраці з новими міжнародними організаціями і країнами для отримання більш широкого спектру експертизи і фінансової підтримки.

5. Одним з напрямів регулювання та гармонізації вітчизняної та європейської системи освіти є інклюзивний розвиток. Дослідження показує, що для підтримки безперервного прогресу інклюзивної освіти необхідно дотримання певних умов. Серед ключових умов впровадження інклюзивного методу в систему освіти автори виділяють наступні: правові, стратегічні, фінансові, організаційні, інституційні, кадрові, Соціальні та санітарні умови для

інклюзивної освіти. Вони створені для реалізації мультидисциплінарної моделі інклюзії. Міжнародні та національні законодавча база регулює широкий спектр проблем, пов'язаних зі структуруванням та впровадженням інклюзивних практик в освітньому середовищі всіх типів освітніх установ. Однак деякі установи, особливо ті, які пов'язані з наданням корекційних та реабілітаційних послуг, вимагають внесення змін та затвердження. Для України характерні інформаційні, інтелектуальні, інституційні та фізичні бар'єри на шляху розвитку освіти, що сприяє інклюзивності. Україна має досить розвинену законодавчу базу для сприяння Інклюзія в різні типи освітніх установ. Незважаючи на позитивні зміни, що відбулися в 2017-2023 роках, деякі проблеми і обставини перешкоджають впровадженню системи освіти для всіх. Відповідно, необхідно налагодити якісне міжвідомче взаємодія, забезпечити достатнє фінансування, об'єднати зусилля фахівців і соціальних установ, а також подолати формалізм в роботі групи психолого-педагогічної підтримки. У документі пропонується ряд заходів щодо забезпечення прав учнів з особливими потребами у навчанні на здобуття якісної освіти., корекційні, розвиваючі та інші послуги. Подальші дослідження повинні бути спрямовані на вивчення можливих напрямків і способів подолання бар'єрів на шляху розвитку інклюзивної освіти, виявлених авторами. Державне управління матиме позитивний вплив на ефективне функціонування, розвиток та здатність громад, регіонів та навіть усієї країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Aubry, C., Geiss, M., Magyar-Haas, V., & Oelkers, J. (Eds.). (2014). *Education and the State: International perspectives on a changing relationship* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315772387>
2. Вовк М. П. Націєтворчі засади україномовної освіти (про результати проведення щорічного вебінару «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку» до міжнародного дня рідної мови 2024). *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. № 6(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/HNA_ESU_2024_6\(1\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/HNA_ESU_2024_6(1)__34)
3. Гайдученко С. Освітнянський вплив на організаційну культуру публічного управління та масову культуру суспільства. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2015. Вип. 1 (13). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2015_1_13
4. Губенко В. Організація освіти в умовах війни: рекомендації міжнародних організацій та управлінський аспект. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. Вип. 7. С. 22–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubad_2024_7_5
5. Гуменюк Ю. П. Освітньо-науковий потенціал України в аспекті міжнародного руху людського капіталу *Економіка промисловості*. 2013. № 4. С. 174–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2013_4_18
6. Дацій Н. В. Партиципативність як принцип наукового управління в якості підвищення рівня освіти. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 5. DOI: [10.32702/2307-2156-2019.5.1](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.5.1)
7. Дацій Н. В., Губар І. С., Губар П. М. Освітні механізми розвитку місцевого самоврядування в умовах сталого розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. vol. 10. <http://www.dy.nayka.com.ua>
8. Дем'янчук Ю. В., Войціцький А. О., Гелівер О. Є., Марчук В. В., Савчинська Н. В. Виокремлені аспекти протидії корупційним діям під час вивчення освітньої нормативної дисципліни «Міжнародне публічне право та

захист прав людини». *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 429–433. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anprogr_2024_2_74

9. Денисюк О. Я., Титаренко Н. В., Дронь Т. О. Освітні індикатори рівня забезпеченості вчителями освітньої галузі під час трансформаційних процесів: міжнародний і вітчизняний контексти. *Освітня аналітика України*. 2024. Вип. 1. С. 60–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/educanalukr_2024_1_6

10. Дзюндзюк В. Б., Клочко І. А. Управління ризиками в публічному секторі: стратегії та механізми впровадження. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 4. С. 915–924. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/scntint_2024_4_75

11. Довгий С. О. Освітня діяльність Малої академії наук України: міжнародний вимір. *Наукові записки Малої академії наук України. Серія : Педагогічні науки*. 2013. Вип. 4. С. 6–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snjasu_2013_4_3

12. Дороніна Т. О., Овчаренко О. А. Сучасні підходи до гендерної рівності в шкільній освіті: міжнародний досвід для України. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2024. № 8. С. 195–203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_8_18

13. Ємельянов В., Івашова Л., Антонова Л. Управління публічними фінансами в умовах динамічного розвитку токенизованої економіки України. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2024. № 23. С. 246–265. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/purr_2024_23_15

14. Захарченко С. В. Освіта України та її регіонів у міжнародному вимірі конкурентоспроможності (оцінки за методологією IMD-lausanne). *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 32(1). С. 13–20. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escvu_2017_32\(1\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escvu_2017_32(1)_4)

15. Каніос А. Освітні прагнення польської молоді, залученої до міжнародної діяльності *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 64. С. 53–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2012_64_12

16. Киричок А. Освіта у сфері зв'язків з громадськістю: міжнародний досвід та українські реалії. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 12. С. 45–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2015_12_14

17. Курбанова Х. Ш. Формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів хіміко-технологічної підготовки у закладах вищої освіти: міжнародний досвід. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 2. С. 124–129.

18. Литвинчук І. Л., Іванюк О. В. Гейміфікація в антикорупційній освіті молоді (методика та результати апробації антикорупційного аналітичного веб-квесту на прикладі ініціативи «Міста доброчесності»). *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 12. 2022. <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2022.12.3>

19. Лукаш Ю., Гришина О., Буряк Н. Медична освіта в контексті глобалізації: міжнародні програми обміну та співпраця університетів. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2024. № 3. С. 388–400. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_3_36

20. Майстро С. В. Освітньо-наукова складова механізму міжнародного співробітництва України у сфері цивільного захисту. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління*. 2018. Вип. 2. С. 415–424. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2018_2_58.

21. Максименко Н., Гречко А. Про проведення III Міжнародної інтернет-конференції «Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довілля та заповідної справи» *Людина та довілля. Проблеми неоекології*. 2024. Вип. 41. С. 143–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltd_2024_41_13

22. Мартин А., Тревого І., Євсюков Т. Управління публічністю геопросторових даних в Україні в умовах воєнного часу. *Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва*. 2024. Вип. 1. С. 215–223. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sdgn_2024_1_29

23. Марушко Р. В., Марушко К. Р. Міжнародний досвід фінансових взаємовідносин акредитованої безперервної освіти та комерційного інтересу.

Сучасна педіатрія. Україна. 2024. № 2. С. 6–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sped_2024_2_3

24. Матеріали міжнародного науково-методичного семінару-тренінгу «Inclusion in education in the USA and Ukraine: moving together» *Гірська школа Українських Карпат.* 2017. № 16. С. 22–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gsuc_2017_16_11

25. Мірошник І. Результати проведення і міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта в умовах глобалізованого світу: реалії, виклики, перспективи». *New Inception.* 2024. № 1-2. С. 113–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ninc_2024_1-2_17.

26. Назаренко Д., Базика С., Штиршов О. Управління змінами як важлива антикризова компонента розвитку публічного управління. *Публічне управління та регіональний розвиток.* 2024. № 24. С. 589–609. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/purr_2024_24_14

27. Оверченко М. Роль міжнародних та громадських організацій у подоланні освітніх втрат в Україні. *Український педагогічний журнал.* 2024. № 1. С. 65–73.

28. Островський І., Рибак Г. Освітні аспекти міжнародної інтелектуальної міграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2019. Вип. 25(2). С. 42–45. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_25\(2\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_25(2)_10)

29. Паска Т. Сучасні освітні технології як засіб етнічної соціалізації студентів у процесі реалізації міжнародного проєкту «Освіта і культурна спадщина». *Молодь і ринок.* 2024. № 1. С. 53-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2024_1_11

30. Радченко Л. О. Освітні програми міжнародної олімпійської академії: зміст, спрямованість, організація та проведення. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).* 2015. Вип. 1. С. 61–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2015_1_18

31.Рибак Г. І. Освітній потенціал як основа інноваційного розвитку України: міжнародне порівняння. *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2019. Вип. 4. С. 71–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kgm_econ_2019_4_14

32. Рисін М. В., Бабич О. О. Управління бізнес-процесами як складова процесного підходу до управління органами публічної влади. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2024_4_18

33.Савчук Б., Міщук Д. Освітнє середовище університету: методологічний дискурс у контексті складання міжнародних рейтингів. *Молодь і ринок*. 2020. № 2. С. 60–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2020_2_12

34.Сбруєва А. А. Освіта обдарованих і талановитих: організаційні засади та тенденції розвитку міжнародного співробітництва *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 8. С. 14–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2013_8_4

35.Семеріков С., Вакалюк Т., Мінтій І., Олексюк В.. На перетині знань: XVI Міжнародна конференція з математичної, природничо-наукової та технологічної освіти. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. № 6(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/HNAESU_2024_6\(1\)_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/HNAESU_2024_6(1)_43)

36.Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Освіта з прав людини для представників юридичних професій: міжнародно-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 74(2). С. 172–176. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2022_74\(2\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2022_74(2)_32).

37. Смокова Г. І. Освіта як провідний механізм формування публічних цінностей молоді в Україні. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 122. С. 420–423. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_122_108

38.Фурманенко І. Р. Конкурентоспроможність вітчизняних освітніх послуг на міжнародному ринку. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 929–932. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/anopr_2024_5_144

39.Хоменко Г. В. Освітня політика у сфері миробудівництва:

міжнародний досвід. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 150(2). С. 126–131. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_150\(2\)__25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_150(2)__25)

40. Чіассон Д. Освіта суддів – міжнародний досвід. *ternational experience — judicial education* Д. Чіассон *Слово Національної школи суддів України*. 2014. № 1. С. 128–133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cln_2014_1_21

41. Шнирков О. І. Освітні та наукові програми з міжнародних економічних відносин у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: 40 років досвіду. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 121(2). С. 4–10. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_121\(2\)__3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_121(2)__3)

42. Шнирков О. Освітні та наукові програми з міжнародних економічних відносин у Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2013. Вип. 32. С. 200–206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2013_32_27

43. Шопіна І. М. Освітні електронні публічні послуги: правове регулювання та розвиток. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2024. Вип. 82(2). С. 295–299. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2024_82\(2\)__49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2024_82(2)__49)

44. Щокін Р. Г. Освіта як об'єкт публічного адміністрування: адміністративно-правовий аспект. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 201–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2018_4_38

45. Якобчук В. П. та ін. Публічне управління та адміністрування : навч. посібник / за заг. ред. В. П. Якобчук. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. – 476 с.

46. Якобчук В. П., Ревунець Г. А., Веремчук Я. Ю. Інноваційні підходи до публічного управління якістю освітніх послуг в умовах суспільних трансформацій. *Інвестиції: теорія і практика*. 2021. № 6. С. 104-108. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.6.104](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.6.104)

47. Ященко О. А. Гарбуз С. В. Освіта як одна з ключових сфер публічного управління та web-економіки в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління*. 2023. Вип. 2. С. 344–352. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2023_2_41